

Vad som händer när en läsare läser

Andrea Hofmann

När jag funderar på läsning så brukar jag tänka tillbaka på ett samtal i en park utanför stadsbiblioteket i Malmö med en vän för länge sen. Vi pratade om skönlitteratur. Jag hade lånat böcker som vanligt och hade lagt upp dem på filten vi satt på. Vi pratade lite om böckerna. Detta var innan jag visste att jag skulle bli bibliotekarie.

Min vän berättade att hen var rädd för läsning, rädd för att förlora sig själv, därför var det jobbigt för hen att läsa skönlitteratur. Jag fattade inte problemet men tyckte det var intressant. Jag förstod känslan av verklighetsflykt – det är ju därför jag själv älskar att läsa – men jag kunde inte relatera till obehaget. Fantasi är nyckeln till att läsa skönlitteratur. Att i sitt sinne måla upp bilder av personer och miljöer, kanske till och med känna värmen från ett varmt land och avgaserna i en stor stad. Och att sen lära sig mer om andra och samtidigt om sig själv. Det blir alltid lätt pretentiöst när en börjar prata om läsning men ändå: världen blir större när en läser skönlitteratur.

Jag läser *Americanah* av Chimamnda Ngozi Adichie. Den handlar om drömmar, kärlek och kultur. Genom läsning av skönlitteratur har en av karaktärerna, Obinze, skaffat sig en bild av Amerika. Han vill dit men hamnar istället i ett annat engelsktalande land – England. Han lever illegalt i landet när hans visum har gått ut och kämpar för att få uppehållstillstånd. Han lever på någon annans papper och ensamheten blir större och större i rädslan att bli påkommen. I en scen besöker Obinze ett bokcafé i London där han läser romaner gratis:

Han läste samtida amerikansk skönlitteratur, för han hoppades hitta resonans, en fast form åt hans längtan, en närvarokänsla i det Amerika han var en del av i fantasin. Han ville få en inblick i det dagliga livet i Amerika, veta vad folk åt och vad som förtärde dem, vad de kände skam över och vad som attraherade dem, men han läste roman efter roman och blev besviken: ingenting var drabbande, ingenting var allvarligt, och det mesta löstes upp i ironisk intighet.

Obinzes drömmar höll på att bli krossade, romanerna blev verklighet i hans vardag, det enda han kunde förhålla sig till. Och de tröstade inte längre. De bekräftade inte längre de drömmar han haft och levde på. Detta gjorde honom ensamare.

Romanen är läsarens. Läsaren tolkar och fantiserar utifrån text, ibland kan det bli bedrägeri som i Obinzes fall. Eller så blir det ett sätt att sätta fingret i luften och känna vindarna. Hur samhällen utvecklas och förändras. Det kan vara fantastiskt men också obehagligt. *Americanah* handlar inte primärt om läsning, utan om ras och om rasism. Om att vara svart, om att invandra och utvandra, om hår och om kärlek. Du borde läsa den.

Romanen blir jämt och ständigt ifrågasatt som ett modernt medium för berättelser. Det talas om konkurrens från tv, musik, spel och inte minst internet. Det talas om människors minskade förmåga till läsning, utlånen av tryckta böcker som går ner på folkbibliotek, boklådorna som stänger ner, litteraturkritiken som krymper i våra stora dagstidningar, e-böckerna som tyvärr blir ett hot mot den tryckta boken istället för att vi ser det som vi gör med ljudboken – en utveckling för att nå fler läsare.

Istället för att tala om alla dessa negativa tendenser kanske vi ska börja prata om allt bra som sker när vi läser? Vad som händer i oss när vi läser? Vad gör det med oss som människor? Och hur tar vi med oss den känslan i vårt arbete som bibliotekarier?

Läsningen gör oss större som människor – jag är helt övertygad om det. Att marknadsföra den känslan är orsaken till att jag ville bli bibliotekarie från början. Glöm inte bort det.